

פגישה ראשונה: פגישת עמ"י עם ה'

במעמד הר סיני.

הפגישה הראשונה של עם ישראל עם ה' הייתה במעמד הר סיני. פגישה זו היא הפעם היחידה שה' דיבר עם ציבור של בני אדם פנים אל פנים, ואלו היו אבותינו. לכן היא מהווה אבן יסוד בהעברת האמונה מדור לדור.

מפגש זה מעלה היבטים מרתקים – כגון הנכונות שלנו להיות עם נבחר – ההענות למשימה. והשאלה האם באמת אנחנו מתאימים ליעדים וליעודים המוטלים על אלו השייכים לאותה "נבחרת" של רבש"ע.

מטרות:

1. התלמיד יבין את חשיבות המעמד בהר סיני לשעה ולדורות.
2. התלמיד יזדהה עם עוצמת המפגש של ישראל עם ה' בהר סיני.

השיעורים הראשונים יעסקו בעצם התרחשות הארועים ולאחר מכן נעסוק גם בתגובה של עמ"י.

א. דמיון מודרך ...

עצימת עיניים ושחרור הגוף.

מוזיקה מרגיעה.

המורה יתאר בגוף ראשון יחיד, את שעבר עליו ממצרים ועד הר סיני. דגש על התהליך שהתחיל בקושי העצום שבשעבוד מצרים, תחושת השחרור שבהליכה במדבר, ההגעה להר סיני וההכנות למתן תורה. המורה ישלב פסוקים וחלקי פסוקים בסיפור בדגש על "עם סגולה" (פסוקים ה-ו).

לבסוף יעבור המורה לקריאת הפסוקים המתארים את ה"מופע האור-קולי" של מעמד הר סיני (פסוקים טז-יט). רצוי לשלב מוזיקה דרמטית יותר בתאור המעמד עצמו.

ב. רפלקסיה בכתיבה

שאלות מכוונות:

- מה הרגשת כשראית את הקולות ואת הברקים?
- מה הרגשת כששמעת את קול ה'?
- מה עשה לך המהפך מעבודת לפרעה לשמיעת קול ה'?

• במה זה שינה את חיירך?

ניתן לדון יחדיו בתשובות השונות שניתנו לשאלות אלו.

ג. לימוד תאור המעמד (י"ט, א-כה. כ', יד-יז)

ברור מדברי התורה שעצם המפגש בין ה' לישראל, חשוב גם ללא מתן תורה, כדברי הפייטן בליל הסדר: "אילו קרבנו לפני הר סיני ולא נתן לנו את התורה – דיינו!!".

- האומנם יש חשיבות למעמד הר סיני ללא מתן תורה?
- מה התחדש בהתגלות האלוקית כאן, שלא היה בארועים קודמים?
- שים לב כמה פעמים מזכירה התורה את נוכחות העם בארוע (21 פעמים!), מדוע חשוב לתורה להדגיש זאת?
- עיין בפסוקים, כיצד קשור המעמד לייחודו של עם ישראל מתוך הפסוקים?

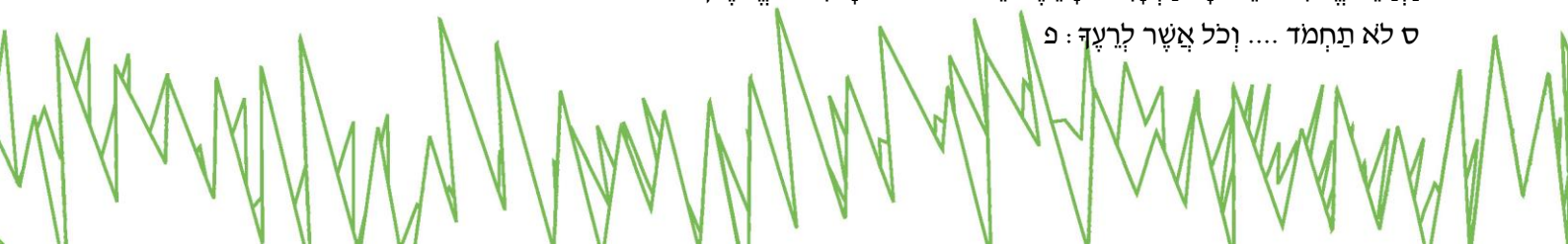
המעמד

(א) בחדש השלישי לצאת בני ישראל מארץ מצרים ביום הזה באו מדבר סיני: (ב) ויסעו מרפידיים ויבאו מדבר סיני ויחנו במדבר ויחן שם ישראל נגד ה' (ג) ומשה עלה אל האלהים ויקרא אליו ה' מן ההר לאמר פה תאמר לבית יעקב ותגיד לבני ישראל: (ד) אתם ראיתם אשר עשיתי למצרים ואשא אתכם על כנפי נשרים ואבא אתכם אלי: (ה) ועתה אם שמוע תשמעו בקולי ושמרתם את בריתי והייתם לי סגלה מכל העמים כי לי כל הארץ: (ו) ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש אלה הדברים אשר תדבר אל בני ישראל: (ז) ויבא משה ויקרא לזקני העם וישם לפניהם את כל הדברים האלה אשר צוהו ה': (ח) ויענו כל העם יחדו ויאמרו כל אשר דבר ה' נעשה וישמע משה את דברי העם אל ה': (ט) ויאמר ה' אל משה הנה אנכי בא אליך בעב הענן בעבור ישמע העם בדברי עמך וגם בך באמינו לעולם ויגד משה את דברי העם אל ה': (י) ויאמר ה' אל משה לך אל העם וקדשתם היום ומחר וכבסו שמלתם: (יא) והיו נכנים ליום השלישי כי ביום השלישי ירד ה' לעיני כל העם על הר סיני: (יב) והגבלת את העם סביב לאמר השמרו לכם עלות בהר ונגע בקצחו כל הנגע בהר מות יומת: (יג) לא תגע בו יד כי סקול יסקל או ירה יירה אם בהמה אם איש לא יחיה במשך היבל המה יעלו בהר: (יד) וירד משה מן ההר אל העם ויקדש את העם וכבסו שמלתם: (טו) ויאמר אל העם היו נכנים לשלשת ימים אל תגשו אל אשה: (טז) והיה ביום השלישי בהית הבקר ויהי קולת וברקים וענן כבד על ההר וקול שפר חזק מאד ויחרד כל העם אשר במחנה: (יז) ויצא משה את העם לקראת האלהים מן המחנה ויתנצבו בתחתית ההר: (יח) והר סיני עשן כלו מפני אשר רד עליו ה' באש ויעל עשנו כעשן הכבשן ויחרד כל ההר מאד: (יט) והיה קול השופר הולך וחזק מאד משה ידבר והאלהים יעננו בקול: (כ) וירד ה' על הר סיני אל ראש ההר ויקרא ה' למשה אל ראש ההר ויעל משה: (כא) ויאמר ה' אל משה רד העד בעם פן יחרסו אל ה' לראות ונפל ממנו רב: (כב) וגם הכהנים הנגשים אל ה' יתקדשו פן יפרץ בהם ה': (כג) ויאמר משה אל ה' לא יוכל העם לעלות אל הר סיני כי אתה העדתה בנו לאמר הגבל את ההר וקדשתו: (כד) ויאמר אליו ה' לך רד ועלית אתה ואהרן עמך והכהנים והעם אל יחרסו לעלת אל ה' פן יפרץ בם: (כה) וירד משה אל העם ויאמר אליהם:

ס

וידבר אלהים את כל הדברים האלה לאמר: ס (ב) אנכי ה' אלהיך

ס לא תחמד וכל אשר לרעך: פ

(יד) וְכָל הָעָם רֹאִים אֶת הַקּוֹלֹת וְאֶת הַלְפִידִם וְאֶת קוֹל הַשֹּׁפָר וְאֶת הַהָר עָשָׂן וַיֵּרָא הָעָם וַיִּנְעוּ וַיַּעֲמְדוּ מֵרָחֵק : (טו)
וַיֹּאמְרוּ אֶל מֹשֶׁה דַּבֵּר אֵתָּה עִמָּנוּ וְנִשְׁמָעָה וְאַל יְדַבֵּר עִמָּנוּ אֱלֹהִים פֶּן נָמוּת : (טז) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל הָעָם אֵל תִּירְאוּ כִּי
לְבַעֲבוֹר נְסוּת אֲתַכֶּם בָּא הָאֱלֹהִים וּבַעֲבוֹר תִּהְיֶה יְרֵאתוֹ עַל פְּנֵיכֶם לְבִלְתִּי תַחֲטְאוּ : (יז) וַיַּעֲמֵד הָעָם מֵרָחֵק וּמֹשֶׁה נִגַּשׁ
אֶל הָעָרְפֶּל אֲשֶׁר שָׁם הָאֱלֹהִים : פ
(שמות יט-כ)

ד. לימוד - המשמעות האמונית לדורות של מעמד הר סיני

"והודעתם לבניך ולבני בניך יום אשר עמדת לפני ה' אלוהיך בחרב" - למה כל כך חשוב לתורה שהסיפור יעבור מאב לבן?

באמצעות השאלות והעיון ננסה להוביל את התלמידים לחשיבות המרובה של ערך ההתגלות האלוקית בפני העם כולו.

עיון בדברי הכוזרי שלפניך, מה תפקידו וחשיבותו של המעמד לפי דבריו?

ספר הכוזרי - מאמר ראשון אות קט

לא כן תורתנו היא מוכיחה את יעודה במראה עינים.

משל למה הדבר דומה לחברים שחנתה שיירתם במדבר ונפרד אחד מהם והלך להדו ומלך הדו קבלו בכבוד רב משנדע לו כי הוא אחד החברים ההם כי המלך הכיר את אבותיהם שהיו אוהביו ויתן המלך בידו מתנות יקרות למען ישאן אל חבריו וילבישו בגדי חמודות וישלח עמו מכבודתו אנשים אשר לא היה עולה על הדעת כי יצאו מלפני המלך וילכו אל המדבר ההוא אף צוהו על מעשים אשר יעשה וכת עמו ברית על פיה קבל עליו האיש לעבד את המלך והנה זה שב האיש אל חבריו בלוי צירי מלך הדו והחברים שמחו בצירים וחלקו להם כבוד ויקר ובנו להם ארמון לשבת בו. ברבות הימים התחילו החברים ההם שולחים מאתם שליחים להדו למען יראו שם את פני המלך דבר זה עלה ביד השליחים על נקלה כי דאגו להם צירי המלך אשר הוליקום בדרך הקרובה והישרה ובשובם ידעו כל החברים כלם כי כל הרוצה להגיע להדו קל הדבר מאד עליו אם רק ידבק בעבודת המלך ויכבד את ציריו המוליקים אותו אל המלך מעתה לא שאל איש מה העבודה הזאת לנו הסבה היתה ברורה לעין כל להדבק במלך כי הדבקות בו היא האושר.

והנמשל הוא החברים - הם בני ישראל, והתייר הראשון- הוא משה, והתירים האחרים- הם שאר הנביאים, וצירי מלך הדו - הם השכינה, והמלאכים ובגדי החמודות- הם האור המשכל אשר האיר את נשמת משה בנבואה, והאור הנגלה אשר קרן על פניו והמתנות היקרות שנשלחו אל החברים- הן שני הלוחות ועליהם עשרת הדברות.

ריה"ל מבין את משמעות המעמד כביטוי והוכחה ליעוד התורה לדבקות ולקשר עם בורא עולם. אולי כדאי להוסיף גם משפטים המדגישים את הרעיון שעמ"י כולו "ראוי לענין האלוקי" (א, צ"ה).

עיון ברמב"ם שלפניך: מהי חשיבות ההתגלות במעמד הר סיני לפי הרמב"ם?

משנה תורה לרמב"ם, הל' יסודי התורה ח', א

משה רבינו לא האמינו בו ישראל מפני האותות שעשה שהמאמין על פי האותות יש בלבו דופי שאפשר שיעשה האות בלט וכשוף... **ובמה האמינו בו במעמד הר סיני שעניינו ראו ולא זר ואזנינו שמעו ולא אחר** האש והקולות והלפידים, והוא נגש אל הערפל, והקול מדבר אליו ואנו שומעים: משה משה! לך אמור להן כך וכך. וכן הוא אומר פנים בפנים דבר ה' עמכם ונאמר לא את אבותינו כרת ה' את הברית הזאת. ומנין **שמעמד הר סיני לבדו היא הראיה לנבואתו שהיא אמת** שאין בו דופי שנאמר "הנה אנכי בא אליך בעב הענן בעבור ישמע העם בדברי עמך וגם בך יאמינו לעולם" מכלל שקודם דבר זה לא האמינו בו נאמנות שהיא עומדת לעולם אלא נאמנות שיש אחריה הרהור ומחשבה.

הרמב"ם רואה במעמד הר סיני חיזוק והוכחה לאמיתות נבואת משה.

עיין ברמב"ם שלפניך: הסבר מדוע חשוב כל כך המעמד לביסוס האמונה?

רמב"ם, איגרת תימן

וכמו כן זיכרו מעמד הר סיני, שציונו הקב"ה לזוכרו תמיד, וגם הזהירנו מלשכחו אותו, וצונו ללמד אותו לבנינו **כדי שיגדלו על תלמודו**. הוא מה שנאמר דברים ד' ט' יו"ד "רק השמר ושמר נפשך מאוד פן תשכח את הדברים אשר ראו עיניך, ופן יסורו מלבבך כל ימי חיך, והודעתם לבניך ולבני בניך יום אשר עמדת לפני ה' אלוהיך בחרב". וראוי לכם אחינו שתגדלו בניהם על המעמד ההוא הגדול, ותספרו בתוך קהל ועדה גדולתו והדרו, **שהוא עמוד שהאמונה סובבת עליו, והטענה המביאה לידי אמת**. וגדלו המעמד ההוא על כל גדולה כמו שגידלו הקב"ה שנאמר דברים ד' ל"ב "כי שאל נא לימים ראשונים אשר היו לפניך וגו'".

ודעו אחינו בברית הזאת ובסברה הזאת, שהדבר הגדול הזה שנראה במציאות, שהעיד עליו מבחר כל העדים שלא היה מקודם כמוהו וכן לא יהיה אחריו כמוהו. והוא, שתשמע **אומה אחת בכללה** דבור הקדוש ברוך הוא, ושתראה כבודו עין בעין, **ודבר זה היה שתתחזק האמונה חיזוק שלא ישנהו משנה**, ויגיע לנו ע"י האמת כדי להעמיד רגלינו לבל ימעדו אשורינו בעתות כאלו, כשיתחדש שום רוגז או שמד על יהודים ח"ו וכשיתגבר יד האנס.

ואתם אחינו, היו על בריתכם קיימים, ובדתכם מחזיקים, ועל אמונתכם נוהגים ועומדים.

הרמב"ם רואה בזכירת המעמד את הבסיס לאמונה בה'.

לסיכום ניתן לראות 3 הסברים לחשיבות המעמד

כּוּזְרִי: מעמד הר סיני כביטוי לדבקות בקב"ה במפגש עם התגלות לה' לעם ישראל כולו.

הדבר מראה גם את יחודו של עם ישראל - כולם ראויים למדרגה זו של קשר.

הרמב"ם בהלכות יסודי התורה: ביסוס האמונה בנבואת משה - כולם ראו שה' מדבר אליו.

הרמב"ם באגרת תימן: ביסוס האמונה בקב"ה - עמ"י כולו נפגש עם הקב"ה

